

Soukromý tolar

O počátcích důlních aktivit Šliků je poměrně málo známo, i když se v Jáchymově takřka přes noc zrealizovala toho času nejvýznamnější těžba a výroba stříbra v Čechách. Jisté je, že k rozvoji podnikání v dosud nevábné pustině potřebovali velký kapitál, který získali roku 1518 úvěrem ve výši 34 000 zlatých u norimberských obchodních domů Jakoba Welsera a Hanse Nützela, které měli do tří let splatit stříbrem (necelá jedna tuna stříbra). Všimněte si, že u zmíněného „rozvoje podnikání“ bylo úmyslně vypuštěno v literatuře frekventované slovo důlní, neboť v souvislosti se stříbrem se dá, jak níže uvidíme, podnikat i jinak.

Přislíbená kapitálová injekce rozhodně malá nebyla, neboť např. stavba jáchymovského kostela, abychom zůstali oběma nohama v Jáchymově, dokončená roku 1540, stála 14 324 zlatých. Už v daleké minulosti vyslovila řada historiků názor, že Šlikové úvěr nepoužili pro financování dolů, nýbrž pro stavbu zámku Freudenstein. Budiž. Lidská povaha odjakživa velí předvést se, „když na to mám.“ Protože ale nemůžeme považovat Šliky za pouhé čepýřivé nadutce, neboť jimi zanechané dílo hovoří za vše, jak tedy naložili s tou nejméně druhou polovinou poskytnutých peněz (předpokládejme, že zámek Freudenstein stál přibližně tolik co kostel)? Pakliže nefinancovali dolování, ba ani zapůjčený obnos neprohýřili v karbanu, zbývá jediná možnost. Investovali do mincovny!

Jak legálně naložit se stříbrem byl pro Šliky od počátku tvrdý oříšek. Již český sněm na sv. Václava roku 1517 se zabýval otázkou jáchymovského stříbra. Nedochovaný záznam přímého přenosu ze sněmovního tlachání českých stavů by nám zajisté odhalil podezřívavé pohledy pánů stavů i kuloárovou šeptandu zákonodárců o nepřipustném zahraničním obchodu Šliků. Bezpochyby bychom zaslechli i pádný argument finančníků o nedostatku stříbra v královské mincovně na Vlašském dvoře. Český sněm se ale konkrétního řešení nedobral, neboť obtíže řešení jáchymovské otázky spočívaly mimo jiné i v tom, že Šlikům patřil, coby zástava Koruny české, celý Loketský kraj, který mohl být vrácen pod královskou správu až po zaplacení zástavní sumy. Rozlousknout oříšek majetkoprávních vztahů si kupodivu nikdo netroufl, snad i proto, že v té době ještě univerzity neprodukovaly právní experty kvalit dnešních (plzeňských).

Sněm se tedy na Šliky bezzubě zazubil, ale nejspíš v nich stejně hrklo. Světlo světa spatřilo tzv. šlikovské mincovní privilegium, datované z 30. srpna 1437. Padělek ale příliš nezapůsobil, takže nakonec ani nebyl Šliky při jednáních o povolení ražby použit. Myšlenka mince však byla na světě, neboť zhodnotit vytěžené stříbro lepším způsobem už zkrátka nešlo. Úvaha se přehoupala do hmatatelné formy, kterou nemohlo reprezentovat nic jiného, než mincovna.

Šlikové stanuli na rozcestí. Jednak rychle vybudovat mincovnu, jednak zajistit si povolení k jejímu provozu. Času nebylo nazbyt, proto se naráz rozeběhli oběma směry. Předně. V časovém stresu nepodceňujme mincovnu. Mincovna není totéž, co kutilský koutek v šeru garáže, kde zřídka kdy zatlučeme hřebík do pracně zakoupené poličky. Ve spojitosti s mincovnou musí být pamatováno na personální, materiální i technické zajištění výroby mincí. Mincovna je instituce!

Značné množství energie muselo být rovněž vynaloženo pro získání povolení. Právně, přísně vzato, nebylo o co se opřít. Snad jen výmluvnost mohla mezi nerozhodnými členy



Štěpán Schlick

sněmu získat body. Mezi „pádnými“ argumenty Jindřicha Schlicka a jáchymovského hejtmana Jindřicha Könnertze snad právě proto zaznělo upozornění, že povolením ražby mincí odpadnou námitky proti šlikovskému obchodu se stříbrem a jeho vývozu ze země. K tomu případný oponent neměl co namítnout, snad jen poklepat si na čelo. Štěpán Schlick pro jistotu neřečnil a předním českým feudálům, Zdeňku Lvu z Rožmitálu, Ladislavu ze Šternberka a Janu Pluhovi z Rabštejna, na sklonku roku 1519 rovnou přislíbil odevzdávat z každé vydolované jáchymovské hřivny stříbra sedm grošů, bude-li i od krále získán souhlas k tomu, aby Šlikové mohli mincovat. Uznejte, takovému přesvědčivému důvodu nešlo odolat.

Sněmovním usnesením z 9. ledna 1520 byla Šlikům ražba povolena. Sněmovní povolení se týkalo nejen pražských grošů („*na horách joachimstálských bíti groše na zrno, kterak na Horách Kutných se tepe, s tímž to rázem i textem i s malou proměnou, co se tkne jejich erbu*“), ale i větších stříbrných mincí v hodnotě rýnského zlatého a jeho dílů ($\frac{1}{2}$ a $\frac{1}{4}$) pod názvem *větší groš*. Tímto byla v podstatě vytýčena ražba tolarů a jejich dílů. Závěr usnesení však nesl formulaci, že mincování Šliků může pokračovat jen potud, „*pokud právům a svobodám zemským nebude věc ta na újmu*“ (tento dovětek použil Ferdinand I. při odebrání mincovního práva Šlikům).

Problém se zástavou Loketského kraje ale nedával spát králi Ludvíkovi Jagellonskému, takže pod sněmovní usnesení svůj podpis nepřipojil, neboť se duševně chystal na vyplacení zástavy. Bezmocná loutka v područí českého panstva snad právě proto nic nezmohla. Vítězství Šliků sice nebylo legislativně zcela dokonáno, ale hlavu si tím nelámali. Dne 25. ledna 1520 listinně potvrdili své předchozí sliby o vyplácení sedmi grošů z každé hřivny stříbra a souboj s časem započal. První stříbrné vlašťovičky mohly vylétnout ze šlikovského hnízdečka.

(Na souhlas krále Ludvíka Jagellonského s mincovní činností si Šlikové museli počkat ještě tři roky, avšak ani tehdy si nebyl král tímto svým povolením zcela jist.)



šlikovský erb